

**Uchwała Nr XXXII/230/2013
Rady Miejskiej w Ziębicach
z dnia 28 marca 2013 r.**

**w sprawie : przyjęcia Gminnego Programu Wsparcia Rodziny i Opieki nad Dzieckiem w
Gminie Ziębice na lata 2013 – 2015**

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r., Nr 142, poz.1591; z 2002r., Nr 23, poz.220, Nr 62, poz.558, Nr 113, poz.984, Nr 153, poz.1271, Nr 214, poz.1806; z 2003r., Nr 80, poz.717, Nr 162, poz.1568; z 2004r., Nr 102, poz.1055, Nr 116, poz.1203; z 2005r., Nr 172, poz.1441, Nr 175, poz.1457; z 2006r., Nr 17, poz.128, Nr 181, poz.1337; z 2007r., Nr 48, poz.327, Nr 138, poz.974, Nr 173, poz.1218; z 2008r., Nr 180, poz.1111, Nr 223, poz.1458) w związku z art. 17 ust.1 pkt 1, art.110 ust.10 i art.112 ust.13 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008r., Nr 115, poz.728, Nr 171, poz.1056, Nr 216, poz.1367, Nr 220, poz.1431, Nr 223, poz.1458; z 2009r., Nr 6, poz.33) oraz art.176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 (Dz. U. z 2013 r. poz. 135) o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej - **Rada Miejska w Ziębicach, uchwała co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem w Gminie Ziębice na lata 2013 – 2015 stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Ziębic

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
mgr inż. Marian Domagała

**Uzasadnienie do Uchwały Nr XXXII/230/2013
Rady Miejskiej w Ziębicach z dnia 28 marca 2013 r.
w sprawie : przyjęcia Gminnego Programu Wsparcia Rodziny i Opieki nad Dzieckiem w Gminie
Ziębice na lata 2013 – 2015**

Gminny Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem w Gminie Ziębice na lata 2013 – 2015 został przygotowany zgodnie z art. 176 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej jako zadanie własne gminy.

Gminny Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem przedstawia kierunki działań zmierzających do tworzenia warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem, szczególnie tych, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej.

Celem programu jest ukazanie możliwości rozwojowych rodziny i jej zdolności do przezwyciężenia braków poprzez wspieranie i poprawę jej funkcjonowania przy ścisłej współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji zajmujących się rodziną.

Ważnym aspektem jest to, że program będzie służyć jako jeden z dokumentów niezbędnych przy ubieganiu się o dodatkowe środki finansowe w ramach ogłaszanych programów lub konkursów.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

z up. BURMISTRZA
mgr Edwarda Zimbato
Zastępca Burmistrza

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY I OPIEKI NAD DZIECKIEM W GMINIE ZIĘBICE NA LATA 2013– 2015

Spis treści

Wstęp.

1. Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze.

1.1. Instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej.

2. Diagnoza potrzeb.

2.1. Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem w latach 2013 - 2015.

3. Cel główny programu:

Tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem. Poprawa jakości życia rodzin i dzieci poprzez rozwój aktywności własnej oraz zapobieganie marginalizacji życia rodziny.

Cele szczegółowe:

3.1. Wspieranie rodzin naturalnych poprzez oddziaływania interdyscyplinarne.

3.2. Poprawa funkcjonowania rodziny zagrożonej dysfunkcją i rodziny dysfunkcyjnej.

3.3. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży.

3.4. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych.

3.5. Rozwój rodzicielstwa zastępczego, umieszczanie dzieci w rodzinnych formach opieki zastępczej.

3.6. Dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do standardów.

4. Analiza SWOT Lokalnego Programu Wsparcia Rodziny i Opieki nad Dzieckiem.

5. Adresaci programu.

5.1. Rodziny niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo.

5.2. Rodziny żyjące w ubóstwie, w tym dotknięte bezrobociem.

5.3. Rodziny dotknięte przemocą.

5.4. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym.

5.5. Dzieci i młodzież wychowująca się w ramach instytucjonalnej i rodzinnej opieki zastępczej.

5.6. Dzieci i młodzież opuszczająca instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej.

5.7. Rodzice zastępczy i kadra placówek.

6. Promocja i monitorowanie programu.

Podsumowanie

Wstęp

Gminny Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem został przygotowany jako rozwinięcie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Ziębice na lata 2009-2015 w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną.

Jednym z celów strategicznych przyjętej do realizacji Strategii jest „*Objęcie pomocą osób i rodzin narażonych na wykluczenie społeczne w celu ograniczenia marginalizacji oraz prawidłowego funkcjonowania w środowisku lokalnym*” czyli stworzenie rozwiązań profilaktycznych umożliwiających działania osłonowe zapobiegające izolacji i marginalizacji mieszkańców gminy Ziębice, ratownicze i wspomagające dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Należy podkreślić, że działania na rzecz rodziny, to działania na rzecz całej wspólnoty, a wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi w całej społeczności. W rodzinę należy inwestować i wierzyć w możliwość jej samodzielnego wykonywania podstawowych funkcji. Reforma ustroju terytorialnego państwa przekazała zdecydowaną większość kompetencji do poziomów lokalnych samorządów gmin i powiatów. Służby opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Unii Europejskiej, której Polska jest członkiem działają na najniższym poziomie, a więc jak najbliżej rodziny. Znaczenie rodziny dla społeczeństwa pozostaje na najwyższej pozycji. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swej dorosłości kształtują społeczeństwo. Uwzględnienie możliwości rozwojowych rodziny jej zdolności do przezwycięzania braków i pokonywania trudności jest podstawą programów skierowanych na wspieranie i poprawę funkcjonowania rodzin. Człowiek może być rozumiany i wspierany jedynie w kontekście bliskich i znaczących systemów ludzkich, których jest częścią a spośród których najważniejsza jest rodzina. W rodzinie kształtuje się „kapitał ludzki”, który jest wyznacznikiem tempa rozwoju danej społeczności.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ziębicach jest jednostką organizacyjną samorządu lokalnego powołaną do realizacji i koordynacji działań w zakresie pomocy i integracji społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jednym z zadań pomocy społecznej jest rozwijanie nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Realizacja zasady pomocniczości odbywa się przy ścisłej współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi.

Zawarte w niniejszym programie propozycje pomocowe wspierają rodzinę w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Obejmują pomocą rodziny dysfunkcyjne zagrożone różnego typu patologiami, oraz dzieci i młodzież zagrożoną niedostosowaniem społecznym.

Niniejszy program będzie realizowany w toku bieżącej pracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz przez programy celowe.

1. Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze.

Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. Istnieją różne typy rodzin i postawy przez nie reprezentowane, a to wpływa na rodzaj postaw społeczno-moralnych dzieci i młodzieży wychowujących się w tych rodzinach. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest wartością, której – w odniesieniu do jednostki jak i globalnie – do całego społeczeństwa, nie można niczym równoważnym zastąpić.

We wszystkich społeczeństwach rodzina stanowi najmniejszą, po jednostce, komórkę społeczną. Jej charakter, wielkość i rola, jaką spełnia mogą być w różnych społeczeństwach różne, lecz nawet w najprymitywniejszych instytucja taka istnieje. W wielu kulturach trwałość rodziny oparta jest na więzi małżeńskiej, w większości też jest to związek mężczyzny z kobietą. Istnieją jednak również społeczeństwa, w których w związek małżeński wchodzi więcej niż dwie osoby zwłaszcza tam, gdzie silna jest tradycja rodziny wielkiej, a majątek należący do gospodarstw domowych jest dziedziczny.

Rodzina, zarówno ta duża, jak i mała, spełnia w społeczeństwie wiele różnych funkcji. Funkcje te można ogólnie podzielić na cztery grupy. Pierwszą i podstawową funkcją rodziny jest prokreacja i podtrzymanie ciągłości rodu. Druga polega na socjalizacji dzieci, czyli nauczaniu ich reguł zachowania, uznanych prawideł postępowania w danym społeczeństwie za właściwe i przekazaniu przyjętego systemu wartości. Trzecią funkcją rodziny jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb (czyli jedzenia, schronienia i ubrania) jej członkom. Czwarta polega na wskazaniu odpowiedniego miejsca w społeczeństwie. Warto też wspomnieć, że rodzina jako grupa społeczna jest z natury cykliczna, czy też odnawialna. Człowiek, w miarę upływu lat, pełni kolejne role w rodzinie.

Istnieją różne formy rodziny, rozróżniane według odmiennych kryteriów:

- formalnego lub nieformalnego związku cywilnego stanowiącego trzon rodziny:
 - najczęściej małżeństwa mogącego mieć charakter monogamii lub poligamii,
 - konkubinatu,
 - związku partnerskiego.
- rozkład władzy w rodzinie może mieć charakter matriarchalny, patriarchalny lub partnerski;

Współczesne społeczeństwa wykształciły tzw. alternatywne formy rodziny takie jak:

- rodzina niepełna
- rodzina zastępcza
- rodzina zrekonstruowana
- rodzinny dom dziecka

Rodziny to systemy społeczne, trwające i otwarte. Rodzina jako system to całość, która jest czymś więcej niż tylko sumą części. Kiedy mówimy o rodzinie jako systemie społecznym, myślimy przede wszystkim o procesie - komunikowaniu się, działaniu i współdziałaniu poszczególnych elementów, a nie o strukturalnych cechach układu. Tak więc rodzina, jeśli rozpatrywać ją w perspektywie systemowej, to grupa współzależnych od siebie osobników, których łączy poczucie historii, więzi emocjonalne oraz strategie działania w celu zaspokojenia potrzeb zarówno całej rodziny, jak i jej członków.

Funkcjonalna, zdrowa rodzina jest zdrową glebą, na której jej członkowie mogą wyrosnąć na dojrzałe istoty ludzkie. Ma ona następujące cechy:

- zabezpiecza przetrwanie i rozwój;
- zaspokaja potrzeby emocjonalne swoich członków; potrzeby te obejmują znalezienie równowagi pomiędzy autonomią i zależnością oraz nauką zachowań społecznych i seksualnych;
- zapewnia rozwój i wzrastanie każdego członka, w tym także rodziców;
- jest miejscem, gdzie rozwija się poczucie własnego "ja";
- jest podstawową "jednostką socjalizacji" i ma decydujące znaczenie dla przetrwania społeczeństwa.

Wymienione cechy zawierają się w twierdzeniu, iż rodzina odgrywa podstawową rolę psychicznego kształtowania zdrowia psychicznego dziecka, a tym samym kondycja rodziny ma zasadnicze znaczenie dla zdrowia psychicznego całego społeczeństwa.

1.1. Instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej.

Dziecku, które z różnych przyczyn nie może wychowywać się w swojej naturalnej rodzinie, państwo zapewnia opiekę w domach dziecka i innych pokrewnych placówkach. Są to instytucjonalne formy opieki zastępczej.

W myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej, instytucjonalną formę opieki sprawują placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w zależności od podmiotu prowadzącego, dzielą się na:

1) publiczne - prowadzone przez gminę, powiat lub samorząd województwa;
2) niepubliczne - prowadzone na podstawie umowy o realizacji zadania z zakresu pomocy społecznej, przez:

a) organizacje pozarządowe prowadzące działalność w zakresie pomocy społecznej,
b) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancji wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności w zakresie pomocy społecznej.

Ze względu na rodzaj prowadzonej działalności, rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych, wyróżnia placówki następującego typu:

1) interwencyjne;
2) rodzinne,
3) socjalizacyjne,
4) wielofunkcyjne.

W Polsce najczęściej, mimo założeń reformy, funkcjonuje placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego (dawnych domów dziecka).

Konwencja o prawach dziecka, ratyfikowana przez Polskę w 1991 roku, stanowi, że „Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostawać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Taka opieka może oznaczać adopcję, polegać na umieszczeniu w rodzinie zastępczej lub, gdy jest to niezbędne, w odpowiedniej instytucji”.

Prawo to zapisane jest również w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w art.72 ust.2: „Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. W polskim systemie opieki nad dzieckiem osieroconym lub pozbawionym opieki rodziców biologicznych, ukształtowanym jeszcze przed 1989 rokiem, dominowały formy instytucjonalnej opieki całkowitej.

System opieki zastępczej aż do 1999 miał charakter resortowy. Zadania polityki społecznej realizowały wówczas trzy resorty: edukacji, pracy i polityki socjalnej oraz zdrowia i opieki społecznej. W 1999 roku, w wyniku przeprowadzonej reformy administracyjnej kraju, nałóżono na powiaty obowiązek zapewnienia dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców naturalnych - zastępczego środowiska wychowawczego.

Obecnie następuje przekształcanie istniejących form opieki instytucjonalnej w mniejsze struktury, zauważalny jest także rozwój rodzinnych form opieki z jednoczesną pracą na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

Przez **rodzinną opiekę zastępczą** rozumie się **rodziny zastępcze** (spokrewnione i niespokrewnione, które są ustanawiane przez sąd oraz zawodowe, które pobierają wynagrodzenie za pełnienie takiej funkcji) oraz instytucjonalne formy rodzinnej opieki nad dzieckiem tj. rodzinne placówki opiekuńczo-wychowawcze, oraz kameralne formy opieki nad dzieckiem, w których dzieci przebywają w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego (grupy usamodzielnienia, grupy mieszkaniowe).

Rodzina zastępcza zawodowa, to rodzina niespokrewniona z dzieckiem, która funkcjonuje na podstawie podpisanej umowy z gminą i pobiera wynagrodzenie. Rodziny zawodowe dzielą się na:

- **wielodzietne** (dla nie mniej niż 3 i nie więcej niż 6 dzieci),

- **specjalistyczne** (w której umieszcza się dzieci niedostosowane społecznie albo dzieci z różnymi dysfunkcjami, problemami zdrowotnymi wymagającymi szczególnej opieki i pielęgnacji; w rodzinie tej może przebywać w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci) oraz
- **rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego** (w której umieszcza się dzieci na pobyt okresowy, do czasu unormowania ich sytuacji życiowej, nie dłużej jednak niż na 15 miesięcy).

Rodzinny dom dziecka to placówka opiekuńczo-wychowawcza, która przeznaczona jest dla 4 do 8 dzieci (wyjątkiem są sytuacje, kiedy do placówki zostaje skierowane rodzeństwo – wtedy dzieci może być więcej).

2. Diagnoza potrzeb.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Szukający pomocy oczekuje odreagowania swoich emocji, wglądu w przyczyny sytuacji trudnej oraz pomocy w dokonaniu zmian w swoim życiu. Pomoc społeczna wkracza w sytuację osób i rodzin wtedy, gdy nie są one w stanie pokonać trudności życiowych własnym staraniem.

Pomocy tej udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Celem pomocy jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc ta powinna w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. W przepisach wielokrotnie zawarta jest zasada pomocniczości, która wskazuje pierwszeństwo korzystania z własnych zasobów i uprawnień przez osoby i rodziny oraz kładzie nacisk na wspieranie a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Rodzina dysfunkcyjna to taka, w której występują poważne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych dziecka. Ma to związek ze znacznym zubożeniem rodziny, spowodowanym dewiacyjnymi zachowaniami rodziców. Należą do nich m.in. uniki pracy, nadużywanie alkoholu, przestępczy tryb życia, a także mała dbałość o potrzeby rozwojowe dziecka.

Każda rodzina dysfunkcyjna naraża dziecko na stresy, wiadomo jednak, że największe problemy stwarza alkoholizm i narkomania rodzica, przemoc we wzajemnych relacjach, wykorzystywanie oraz zaniedbywanie. Zgodnie z koncepcją rodziny jako systemu, zmiana zachodząca w

którymkolwiek z elementów ma wpływ na wszystkie pozostałe. Zachowanie alkoholika zakłóca ustalony w rodzinie porządek. Kolejni członkowie rodziny zostają wytrąceni ze stanu równowagi. Reagowanie w sposób, który dotychczas się sprawdzał nie przynosi oczekiwanych rezultatów, rozpoczyna się więc poszukiwanie nowych "strategii" i ról, które pozwoliłyby tę równowagę przywrócić.

Najbardziej charakterystyczną cechą rodziny dysfunkcyjnej jest to, że jest ona fragmentem wielopokoleniowego procesu. Tkwi ona, a raczej porusza się w swego rodzaju błędnym kole i nie potrafi się z niego wydostać opierając się wyłącznie na własnych siłach.

Pozostałe cechy rodzin dysfunkcyjnych:

- brak w nich intymności,
- są "zakorzenione we wstydzie" (dzieci często wstydzą się swojej rodziny),
- mają utrwalone, zamrożone, sztywne role,
- ich członkowie mają zaplątane granice pomiędzy sobą, czują się tak, jak czują się inne osoby w rodzinie,
- ich członkowie nie mogą zaspokoić swoich indywidualnych potrzeb, są one odkładane, aby umożliwić zaspokojenie potrzeb systemu, dlatego w takiej rodzinie prawie zawsze istnieje jakiś niewielki poziom złości i depresji,
- system komunikacji polega na otwartym konflikcie, albo na zgodzie na to, żeby nie było niezgody, rzadko dochodzi tam do prawdziwego kontaktu,
- indywidualne różnice są poświęcane dla potrzeb systemu, jednostka istnieje dla rodziny, taka rodzinę trudno jest opuścić,
- zasady są sztywne i nie zmieniają się, takimi zasadami są na ogół kontrola, perfekcjonizm i oskarżanie,
- jawne tajemnice są częścią kłamstw, które trzymają rodzinę w zamrożonym stanie tajemnice te każdy zna i udaje, że o niczym nie wie,
- zaprzeczanie konfliktom i frustracji tworzy sytuację, w której każdy chce osiągnąć swoje cele siłą woli, daje to iluzję radzenia sobie z problemem,
- ich członkowie odrzucają granice własnej osoby dla podtrzymania systemu rodziny, jest to równoznaczne z odrzuceniem własnej tożsamości,

Trzy najistotniejsze zasady, na których opiera się funkcjonowanie rodziny dysfunkcyjnej to: „nie mów, nie ufaj i nie odczuwaj”.

- **Pierwsza** nakazuje bezwzględne zachowanie milczenia na temat tego, czego dziecko doświadcza we własnej rodzinie. Dorośli członkowie rodziny oczekują, że dziecko będzie ukrywało swoje przeżycia zarówno wewnątrz rodziny jak i poza nią.
- **Druga**, wymaga od dziecka, aby nie obdarzało zaufaniem ani członków swojej rodziny, ani nikogo obcego, gdyż ufając naraża się na doznanie krzywdy. Tym samym dziecko nie może uzyskać poczucia bezpieczeństwa, natomiast stale doświadcza poczucia zagrożenia, czuje się słabe i niepewne.
- **Trzecia** nakazuje dziecku, by nie zagłębiało się w swoje emocje, nie zastanawiało na tym, co odczuwa, jakie są tego przyczyny i skutki. Kierowanie się tą zasadą oraz wzrastanie w zdeorganizowanym środowisku to prosta droga do psychopatyzacji dziecka. Jąką miłością dziecko było kochane, tylko taką będzie kochało w przyszłości. Innej nie zna.

Podjęwając rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń, jak rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością (spowodowanym brakiem perspektywy), rozczarowaniem, sceptycyzmem wobec wartości ogólnospołecznych. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nastawieni na zapewnienie jak najlepszych bądź przyzwoitych warunków materialnych swojemu dziecku,

zapominając o jego wychowaniu. Coraz bardziej widoczna jest różnica pomiędzy bogatymi a biednymi. Coraz więcej rodzin znajduje się na skraju ubóstwa.

Najbardziej przez taki stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawiane są „same sobie”, co najczęściej prowadzi u nich do zachowań dewiacyjnych, tj. niedostosowania społecznego.

Trudności w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny wynikają głównie z braku środków utrzymania generowanych bezrobociem i nieumiejętnością w gospodarowaniu środkami finansowymi oraz z czynników patologicznych, takich jak alkoholizm, narkomania, skłonność do przemocy, itp.

Czynniki dysfunkcyjne, które negatywnie wpływają na rodzinę wymagają od profesjonalnych służb opracowania specjalistycznych usług socjalnych, a celem pracy socjalnej z rodziną ma być wyjście z kryzysu i samodzielne prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym.

Dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu właściwej opieki rodziców zapewnia się, pomoc organizując opiekę w rodzinie zastępczej lub w formach instytucjonalnych dziennych i całodobowych. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu rodzinnego. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju. Jednym z obowiązków rodzica zastępczego jest współpraca z MGOPS, informowanie o przebiegu opieki, umożliwianie przeprowadzania wywiadów rodzinnych w miejscu zamieszkania. MGOPS jest zobowiązany do składania rocznych sprawozdań do sądu rodzinnego o realizowaniu opieki i wychowania nad powierzonymi dziećmi.

Pobyt dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej z założenia ma charakter tymczasowy do momentu odzyskania funkcji opiekuńczych przez rodziców. W ramach **pracy socjalnej** prowadzona jest praca z rodzicami biologicznymi w zakresie: utrzymywania stałych kontaktów z dziećmi umieszczonymi poza rodziną, możliwości wyjścia z trudnej sytuacji życiowej, podjęcia leczenia odwykowego, rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy i zwiększenia aktywności w poszukiwaniu pracy, pomocy w załatwianiu spraw urzędowych itp.

Drugim materiałem analityczno - badawczym, wykorzystanym do opracowania lokalnego programu, jest inwentaryzacja infrastruktury pomocy i integracji społecznej funkcjonującej na terenie Gminy Ziębice.

2.1 Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem w latach 2013-2015

Głównym celem lokalnego programu opieki nad dzieckiem i rodziną w latach 2013– 2015 jest uporządkowanie i rozwój systemu opiekuńczego. Priorytetem jest utworzenie spójnego wsparcia dzieci i rodzin, które znalazły się w trudnej dla nich sytuacji życiowej.

Podstawowym zadaniem MGOPS jest organizacja pomocy środowiskowej w zakresie pracy socjalnej, psychologicznej i psychoterapeutycznej, pedagogicznej i prawnej osobom i rodzinom znajdującym się w długotrwałej bezradności życiowej, w celu zapobiegania pogłębiania się dysfunkcyjności i dążenia do przywrócenia możliwości samodzielnej egzystencji.

Powołano Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest rozwiązanie długotrwałych problemów życiowych klienta na wielu obszarach (ekonomicznym, psychologicznym, prawnym, społecznym itp.), budowanie lokalnego systemu współpracy pomiędzy służbami społecznymi, a innymi osobami i instytucjami zajmującymi się pomocą dziecku i rodzinie, wspieranie pracowników socjalnych w organizowaniu skutecznej pomocy osobom i rodzinom pozostającym

długotrwale w swojej bezradności życiowej. Członkowie Zespołu działają według swojej najlepszej wiedzy i umiejętności. Pozostają w pełni dyspozycyjni, na wypadek potrzeby nagłej interwencji Zespołu.

Kierunkiem niezrealizowanym nadal pozostaje rozwój rodzicielstwa niespokrewnionego i zawodowego. Istniejące placówki opiekuńczo-wychowawcze wymagają dalszych działań naprawczych i przekształceń celem przeciwdziałania instytucjonalizacji świadczonej opieki. W Gminie Ziębice brakuje świetlic socjoterapeutycznych dla młodzieży starszej, zagrożonej niedostosowaniem społecznym. Wymagana jest kontynuacja działań zakładających wspieranie rodziny naturalnej, pomoc rodzinom dysfunkcyjnym w odzyskaniu zdolności prawidłowego wypełniania ról społecznych. Dziecko pozbawione opieki ma prawo wychowywać się w rodzinnych formach opieki zastępczej.

3. Cel główny:

Tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dzieckiem. Poprawa jakości życia rodzin i dzieci poprzez rozwój aktywności własnej oraz zapobieganie marginalizacji życia rodziny.

Cele szczegółowe:

3.1. Wspieranie rodzin naturalnych poprzez oddziaływania interdyscyplinarne.

Działania:

Poradnictwo realizowane przez jednostki organizacyjne publiczne i niepubliczne.

Działania edukacyjne, zwiększenie dostępności szkoleń.

Identyfikacja zagrożeń związanych ze zjawiskiem „eurosieroctwa”, uruchomienie systemu wczesnego reagowania.

Zwiększenie aktywności własnej w zakresie poprawy sytuacji trudnej.

Zwiększenie dostępu do świadczeń pomocy społecznej.

3.2. Poprawa funkcjonowania rodziny zagrożonej dysfunkcją i rodziny dysfunkcyjnej.

Działania:

Poradnictwo realizowane przez jednostki organizacyjne publiczne i niepubliczne.

Działania edukacyjne, zwiększenie dostępności szkoleń.

Prowadzenie treningów umiejętności społecznych, ekonomicznych i wychowawczych.

Budowa grup samopomocowych.

Zwiększenie dostępności do świadczeń pomocy społecznej.

Organizowanie asystentów rodzinnych.

Zespół Interdyscyplinarny jest zespołem, w skład którego wchodzi przedstawiciele różnych instytucji, w których kręgu zainteresowania znajduje się dziecko, jego problemy oraz jego naturalne środowisko wychowawcze, jakim jest rodzina.

W składzie ZI są specjaliści, pracujący w różnych instytucjach: psycholog (PPP), pedagog (OAO), kurator zawodowy (SR), funkcjonariusz policji (KMP) oraz pracownik socjalny (MOPS) oraz w razie potrzeby inne osoby (wychowawcy ze szkół, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych)

Wymiana doświadczeń, umiejętności i informacji stanowi prawdziwy potencjał, który ukierunkowany jest na problem dziecka i rodziny.

- Realizator; MGOPS oraz partnerzy.

Asystent rodzinny : praca wspierająco – wychowawcza z rodziną. Praca asystenta rodzinnego polega na pracy z rodziną w miejscu jej zamieszkania, celem jej wzmocnienia, aktywizowania do wprowadzania dobrych zmian.

Głównym zadaniem będzie wszechstronna pomoc w ponownym przywróceniu jej do normalnego życia społecznego oraz próba odbudowy relacji interpersonalnych.

Celem jest zapobieganie rozkładowi rodziny, jej patologizacji i „zepchnięciu” na margines społeczeństwa.

Asystent rodzinny ma w założeniu pełnić odmienną funkcję od pracownika socjalnego. Przede wszystkim jego elastyczny, nienormowany czas pracy dostosowany będzie do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb. Na skuteczność jego działań wpłynie także zasada wykonywania zadań przy wsparciu zespołu interdyscyplinarnego. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki. Powinien on reagować na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej, od pedagoga szkolnego, z policji czy też od pielęgniarki środowiskowej. Rola asystenta polegać będzie na aktywnym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. Intensywna praca asystenta z rodziną nie może ustać nawet w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą, będącej w gestii powiatu, oraz z sądem. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

Realizator: MGOPS

3.3. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych.

Działania

Grupy samopomocowe, aktywizacja osób i rodzin.

Działania naprawcze, podniesienie jakości usług świadczonych przez pomoc społeczną.

Realizacja grup samopomocowych dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych a także dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych i zagrożonych dysfunkcją - młodzież gimnazjalna i ponadgimnazjalna.

„**Mieszkania chronione**” spełniają bardzo ważną funkcję umożliwiając proces socjalizacji lub resocjalizacji. Umożliwiają płynne przejście z warunków zapewnianych przez instytucje wychowawcze do samodzielnej egzystencji. Pobyt w mieszkaniu chronionym zapobiega powrotowi do rodziny dysfunkcyjnej, stwarza warunki do kontynuowania nauki, do prawidłowego realizowania ról społecznych.

Rozwój mieszkań chronionych zapewni lepszy start w dorosłe życie dla wychowanków pozbawionych wsparcia rodziny naturalnej.

Realizator: MGOPS oraz partnerzy.

4. Analiza SWOT Lokalnego Programu Wsparcia Rodziny i Opieki nad Dzieckiem.

Zalety

- Bieżące dokonywanie diagnozy potrzeb umożliwiające modyfikacje potrzeb, identyfikację celów i możliwość ich realizacji.
- Chętne do współpracy organizacje pozarządowe, posiadające potencjał ludzki i materialny, rozwinięty system placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego.
- Dostępność bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, również w godzinach popołudniowych, realizowanego przez jednostki organizacyjne samorządowe. Rozwijający się system rodzicielstwa zastępczego, podnoszenie świadomości rodziców zastępczych w sprawie właściwych relacji z rodzinami naturalnymi wychowanków.
- Realizacja programów naprawczych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, rozszerzanie funkcji i podnoszenie jakości usług opiekuńczo-wychowawczych.
- Wykształcona kadra pomocy społecznej (świadomość stałego dokształcania się osób działających na rzecz dzieci i rodziny).
- Dostępność usług specjalistycznych świadczonych dla ofiar przemocy w rodzinie w tym schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej dla Ofiar Przemocy finansowanym ze środków budżetu państwa.

Wady

- Brak osób chętnych na tworzenie zawodowych oraz niespokrewnionych rodzin zastępczych. Brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie opieki rodzinnej zastępczej.
- Niechęć osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego, tkwienie w uzależnieniu od pomocy społecznej.
- Brak aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie organizacji grup samopomocowych.
- Brak atrakcyjnych propozycji dla młodzieży starszej zagrożonej demoralizacją.
- Niedostateczność kadry świadczącej pracę socjalną, ograniczone środki na zatrudnienie.
- Ograniczone środki finansowe na realizację założonych programów, konieczność pozyskiwania środków pozabudżetowych.

Szanse

- Możliwość pozyskania kandydatów na niespokrewnionych rodziców zastępczych.
- Możliwość stosowania działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.
- Kierowanie pomocy do konkretnych adresatów.
- Racjonalne wykorzystanie środków finansowych.

Zagrożenia

- Ubożenie i patologizacja społeczeństwa.
- Brak perspektyw zatrudnienia zgodnego z aspiracjami młodych ludzi, wyjazdy zarobkowe za granicę.
- Częste zmiany w systemie prawnym w szczególności w zakresie pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.

5. Adresaci programu.

5.1. Rodziny niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo.

Za rodzinę niewydolną wychowawczo uważa się rodzinę, w której niespełnione są funkcje rodzicielskie, przynoszą niepowołane skutki w postaci szkody wyrządzonej innym członkom rodziny, a w szczególności dzieciom. Pojmując rodzinę jako całość, jako integralny i niezależny byt, trzeba przyjąć, iż jakiegokolwiek zaburzenie, utrudniające realizację którejś z podstawowych funkcji, może powodować przejściową lub dłuższą niewydolność ogólnego jej funkcjonowania, czyli dysfunkcjonalność. Współzależność między prawidłowym pełnieniem jednej nawet funkcji przez rodzinę, a wydolnością całej rodziny jest faktem potwierdzonym przez badania. Zaistnienie dysfunkcji w rodzinie jest następstwem wielu sytuacji, które niszczą i zakłócają prawidłowe funkcjonowanie rodziny prowadząc do zjawiska patologii: alkoholizm, prostytutka, narkomania, przemoc.

Do pojęcia rodzin dysfunkcyjnych będą należały rodziny niewydolne i rodziny patologiczne. Pojęcie rodzin dysfunkcyjnych jest pojęciem szerszym od pojęcia rodzin patologicznych i określa: rodziny zdeintegrowane, rodziny problemowe, rodziny dysharmonijne, rodziny negatywne, złe środowiska rodzinne, rodziny patologiczne. W każdej z tych rodzin zróżnicowanie możliwości wychowawczych jest bardzo duże wynikające z wielu przyczyn. Najbardziej trudne są sytuacje związane z alkoholizmem, prostytutką, przestępczością, rozbitiem lub rozprzężeniem rodziny; wymagają one bowiem szczególnych form opieki nad dzieckiem. Nawet jednak w rodzinach pełnych obserwujemy niewydolność wychowawczą wynikającą z trudnej sytuacji materialno - bytowej, niedostatecznego nadzoru nad dziećmi, niskiego poziomu wykształcenia rodziców, dużej liczby dzieci w rodzinie, złych warunków mieszkaniowych

5.2. Rodziny żyjące w ubóstwie, w tym dotknięte bezrobociem.

Ubóstwo jest powiązane w sposób istotny z wykluczeniem społecznym. Jest to zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny. Bieda w Polsce nie jest zjawiskiem nowym. Zjawiskiem nowym jest natomiast znaczny jej zasięg. Prawdopodobieństwo bycia ubogim zwiększają takie czynniki jak bezrobocie w rodzinie (zwłaszcza długotrwałe), młody wiek, wielodzietność, niski poziom wykształcenia, zamieszkiwanie na wsi i w małym mieście. Jeden z najważniejszych czynników zwiększających zagrożenie ubóstwem stanowi bezrobocie. Niskie wykształcenie stało się trwałym korelatorem ubóstwa, niezależnie od tego, jaką miarą biedy się posłużymy. Posiadanie wyższego wykształcenia przez głowę gospodarstwa domowego, praktycznie eliminuje je z populacji ubogich poniżej minimum egzystencji. Czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej staje się w coraz większym stopniu miejsce zajmowane na rynku pracy. Ubóstwu sprzyja szczególnie bezrobocie, niski status zawodowy, zamieszkiwanie na wsi lub w małym miasteczku. Mimo, iż bieda nie omija ludzi starszych, to ich udział w populacji ubogich jest mniejszy niż osób młodych, a szczególnie dzieci.

5.3. Rodziny dotknięte przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, rolę wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Przemoc domowa jest poważnym problemem społecznym. Jej

ofiary utrzymują ją w tajemnicy, ponieważ wstydzą się powiedzieć, co dzieje się w ich domu lub boją się odrzucenia przez otoczenie. Czasami też trudno im się przyznać nawet przed sobą, że najbliższa im osoba dopuszcza się na nich przemocy. Jednak udawanie, że nic się nie dzieje, nie pomaga: akty przemocy powtarzają się, cierpią z ich powodu całe rodziny, a ich członkowie powielają zachowania, jakich padli ofiarą lub byli świadkami w domu. W ten sposób przemoc domowa wciąż się odnawia. Przemoc w domu ma różne formy. Jej ofiarą padają nie tylko kobiety. Narażeni są na nią także mężczyźni i dzieci. Incydenty przemocy między członkami rodziny są dość łatwe do ukrycia w początkowej fazie występowania. Dla kogoś z zewnątrz stają się widoczne dopiero wówczas, gdy dochodzi do zagrożenia życia ofiary, gdy nasilają się problemy wychowawcze lub, gdy proces degradacji psychicznej rodziny jest na tyle zaawansowany, że partnerom nie zależy na utrzymaniu pozytywnej opinii społecznej.

5.4. Dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym.

Niedostosowanie społeczne to bardzo złożone pojęcie, na które składa się wiele kryteriów. Jednostka niedostosowana przez całe swoje życie uczestniczy w sytuacjach, które mają późniejszy wpływ na jej zachowania.

Zjawisko zaburzeń w zachowaniu i patologii uwarunkowane jest przede wszystkim środowiskiem rodzinnym, szkolnym, a także rówieśniczym:

- Jeśli w rodzinie występuje jakikolwiek przejaw patologii np. zbytne uleganie dziecku, alkoholizm, bieda, prostytutka, prowadzenie przestępczego trybu życia, karalność sądowa, czy zaniedbywanie przez rodziców obowiązków wychowawczych, które zagrażają zdrowiu i życiu dziecka - występują zaburzenia kontaktów emocjonalnych. Wówczas więzi między rodzicami a dziećmi są poważnie osłabione, a dzieci boleśnie odczuwają wyobcowanie i odtrącenie uczuciowe. Rodziny takie stwarzają ogromne zagrożenie dla dobra dziecka. To właśnie z takich rodzin wywodzą się nieletni i młodociani przestępcy, dzieci wykazujące przejawy agresji i przemocy. Życie dziecka w takich warunkach jest dla niego wielką krzywdą, gdyż rodzice nie dbają o zaspokojenie jego potrzeb, a sposób jego traktowania często może prowadzić do zaburzeń w rozwoju dziecka, zaniżonych osiągnięć w nauce, zaniżonej aspiracji.
- Drugim ważnym elementem środowiska jest szkoła. Struktura i organizacja placówki zależy od przyjętych w danym kraju założeń dotyczących nauczania i wychowania. Na społeczność szkolną składają się nauczyciele, uczniowie, personel administracyjny i pomocniczy. Uczniowie podzieleni są na ogół według kryterium wieku i posiadających wiadomości na klasy. Szkoła może stać się pierwotnym źródłem zaburzeń rozwoju ucznia. Do tych czynników możemy zaliczyć nieprawidłowe warunki życia szkolnego (przeludnienie klas, złe warunki lokalowe itp.) oraz nie dostosowany do możliwości dziecka system wymagań, nieprawidłowy sposób ich realizacji niekorzystne dla procesu dydaktyczno – wychowawczego cechy nauczyciela – wychowawcy”.
- Grupy rówieśnicze również mają wpływ na zachowanie jednostki. Ustalają ogólne zasady postępowania i zachowania w swoim zespole. Wysoko cenią one takie właściwości jak, siła fizyczna, odwaga, spryt, zuchwałość bezwzględność, pogarda dla ludzi. Członkowie tych grup w sposób dezaprobowany społecznie manifestują swoją odrębność. Przejawiać się to może konfliktem z prawem karnym, bądź ucieczką ze sfery konfliktu w alkohol i narkotyki. Tworzą się one spontanicznie, o powstaniu ich decyduje najczęściej bliskość zamieszkania, wspólny teren spędzania czasu wolnego itp. Brak zainteresowania dzieckiem ze strony rodziców, zaniedbywanie jego potrzeb przyczynia się do szukania akceptacji w grupie rówieśniczej.

5.5. Dzieci i młodzież wychowująca się w ramach instytucjonalnej i rodzinnej opieki zastępczej.

Obecnie głównym i niemal jedynym powodem umieszczenia dzieci i młodzieży w ramach opieki zastępczej jest społeczna i wychowawcza dysfunkcjonalność rodzin biologicznych. Ponad 98% wychowanków domów dziecka ma dwoje, albo przynajmniej jedno z rodziców, mają też dalsze rodziny. Wszyscy oni tkwią bardzo mocno w świadomości i psychice dzieci. I chociaż

trafiają one do domów dziecka czy też rodzin zastępczych, nie w konsekwencji nadużywania władzy rodzicielskiej, lecz w wyniku ogromnych zaniedbań, dom rodzinny jest upragnionym miejscem, za którym dziecko tęskni i do którego bardzo pragnie wrócić. Konieczność zabrania dziecka z domu rodzinnego jest dla niego ogromnym dramatem, który rzutuje na jego psychikę i dalsze życie. Ujemny wpływ na rozwój, zwłaszcza emocjonalny, dzieci w placówce ma mało stabilne środowisko wychowawcze. Dzieci często mają bolesną świadomość tego, że wychowawcy, z którymi łączą ich nierzadko silne, pozytywne więzy emocjonalne, nie są ich prawdziwą rodziną. Rolę rodziny biologicznej może przejąć odpowiednio przygotowana rodzina adopcyjna, zastępcza lub rodzinny dom dziecka. Te formy opieki zastępczej mają w stosunku do opieki instytucjonalnej niezaprzeczone zalety. Przede wszystkim istnieje możliwość indywidualizacji oddziaływań wychowawczych z uwagi na niewielką ilość dzieci objętych opieką w takiej rodzinie. Nawet w przypadku rodzinnych domów dziecka, gdzie liczba wychowanków może dochodzić do ośmiu, mają one szansę funkcjonować, jak rodziny wielodzietne. Rodzice adopcyjni, zastępczy lub opiekunowie w rodzinnych domach dziecka są z nimi cały czas, w przeciwieństwie do pełniących dyżury, zmieniających się co kilka godzin wychowawców. Dzieci szybko wyzbywają się destrukcyjnego poczucia braku przynależności, tymczasowości. Zakorzeniają się w swoim nowym domu, chętnie pomagają w spełnianiu codziennych obowiązków domowych, mają motywację do nauki i poprawnego zachowania.

5.6. Dzieci i młodzież opuszczająca instytucjonalne i rodzinne formy opieki zastępczej.

Przygotowanie wychowanków opuszczających instytucjonalną lub rodzinną formę opieki zastępczej do życia w społeczeństwie stanowiło w przeszłości i stanowi nadal podstawowy obowiązek placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych. Jest to zadanie docelowe, na którego wykonanie składa się szereg zadań szczegółowych, które w sumie tworzą całokształt pracy opiekuńczo-wychowawczej. Ma ono charakter długofalowy. Stanowi jeden z najbardziej istotnych sprawdzianów sprawności opieki wychowawczej.

Podczas przygotowywania wychowanków do życia w społeczeństwie musimy brać pod uwagę przeszłość oraz przyszłość wychowanka. Ważne jest rozpoznanie jego sytuacji, a więc stanu rozwoju psychicznego i fizycznego, warunków domowych, postępów w nauce czy stanu zaburzeń. Podczas pobytu dziecka w placówce albo rodzinie zastępczej należy zapewnić prawidłowy proces włączania wychowanków do życia w społeczeństwie, ustalenie indywidualnego planu rozwoju każdego wychowanka, podjęcie pełnego zespołu zadań umożliwiających dobre przygotowanie do dalszego życia oraz rozwiązywanie spraw składających się na bezpośrednie usamodzielnienie.

5.7. Rodzice zastępczy i kadra placówek.

Nowoczesna instytucja opiekuńcza powinna kompensować brak domu rodzinnego oraz być autentycznie zorientowana na potrzeby dzieci. Przede wszystkim powinna reagować na kryzysy poszczególnych rodzin, a nie organizować życie sztucznie utworzonych grup dzieci i młodzieży. Oznacza to, że właściwie wszystko zaczyna się od gotowości poszczególnych wychowawców do przyjęcia odpowiedzialności za poszczególne dzieci. Co jest możliwe poprzez nawiązanie bliskich więzi emocjonalnych z dziećmi – powinni być wzorami a jednocześnie partnerami dla dzieci – także posiadać odpowiednie umiejętności w dziedzinie realizacji indywidualnych planów pracy z dziećmi i ich rodzinami. Często wychowawcy nie mają kwalifikacji, by rozwiązywać problemy rodzinne, oczekują, że zajmie się tym Sąd lub instytucja pomocy społecznej.

Niezwykle ważną cechą, która odróżnia zastępczą opiekę rodzinną od opieki, jaką sprawują instytucje jest opieka zastępcza. Jest to opieka sprawowana przez rodziny zastępcze i placówki rodzinne.

Rodzicem zastępczym może zostać tylko osoba rozumiejąca potrzeby dziecka, ponieważ jest w stanie zapewnić mu to, co najważniejsze: indywidualizację oddziaływań wychowawczych, miłość i ciepłą atmosferę rodzinną. W przypadku ludzi, którzy posiadają dzieci własne trzeba wziąć pod uwagę możliwe interakcje pomiędzy nimi a przybranym rodzeństwem. Ważnym kryterium

doboru jest wiek kandydata na rodzica zastępczego. Rozwiązaniem optymalnym jest sytuacja, gdy różnica wieku pomiędzy dzieckiem a kandydatami na rodziców zastępczych kształtuje się tak jak w rodzinie naturalnej. Jedni preferują rodziny zastępcze utworzone z osób spokrewnionych z dzieckiem, podkreślając istniejące już więzi emocjonalne; inni optują za umieszczeniem dziecka poza kręgiem rodziny, aby wyrwać go spod niewłaściwych często wpływów środowiskowych. Są też głosy nakazujące każdy przypadek rozpatrywać indywidualnie. Szczególną uwagę zwraca się na dobór rodziców zastępczych, gdyż stanowi ona właściwe środowisko opiekuńczo – wychowawcze. Rodzina zastępcza pod względem funkcjonalnym i strukturalnym nie różni się prawie od naturalnej rodziny własnej. Ponadto w tej formie opieki zaspakaja się większość podstawowych dziecięcych potrzeb – zarówno materialnych jak i emocjonalnych. Rodzina ta stwarza możliwości zaspokajania potrzeb bezpieczeństwa, miłości, przynależności czy też więzi wyłącznej. Rodzice zastępczy mają obowiązek dbania o racjonalny i unormowany tryb życia dziecka, potrzeby rozwojowe, potrzeby wzmacniania więzi rodzinnych, kompensowanie opóźnień oraz potrzeby odnoszące się do umiejętności społecznych. Zastępcza opieka rodzinna wymaga współdziałania wielu instytucji, specjalistów z różnych dziedzin i profesji. Organizowanie i wspomaganie rodzin zastępczych to „praca zespołowa”.

Podsumowanie.

Gminny Program Wspierania Rodziny i Opieki nad Dzieckiem zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci. Założenie aktywizacji rodzin, pracy samopomocowej wymagać będzie włączenia adresatów programu do formułowania jego celów. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promocja rodzinnego stylu życia. Wskazane propozycje zawierają przede wszystkim działania profilaktyczne i wspierające. W celu osiągnięcia zamierzonych celów w realizację programu będą włączone również instytucje, placówki i organizacje pozarządowe, które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

*Opracowała;
Elżbieta Tarapacka*

PRZEWODNICZĄCY
Rady Miejskiej
mgr inż. Marian Domagała

